

אזרח 'שראלי' שלא שכח את מעשי-הזוועה של הנאצים והתקש לנקום את נקמתו „הרוצח ישוב אתי בחדר!“

לעירייה איזוביצה, מחוז לובלין. זה היה מרכז שאליו הביאו יהודים מכל ארצות אירופה הכבושות, ומשם שלחו אותם למחנות-המחנה באיזוביצה היה גיטו, ומפעם לפעם היו הנאצים עורכים בו מצוד על יהודים, שולחים להשמדה רכבת משא בת 50 קרונות, דחוסה יהודים.

„קורט אנגלס היה ראש הגסטפו באזור כולו. היה ידוע לכל, כי נהג להרוג יהודים כמו ידיו. פעמיים ראיתי זאת כמו עיני.“

„באחד הימים נפגשתי עם חבר שלי, שהיה מזכיר הוועד היהודי המקומי. השעה היתה 11 לפני הצהריים, הלכנו יחד כ־200 מטר ממועצת היהודים לעבר ככר העירייה, שם נפרדנו. לא הספקתי לעבור את הכביש, כששמעתי לפתע ירייה. פניתי בחזרה למקום שבו נפרדתי מידידי — ומצאתי שוכב כבר על הארמה. אנגלס עמד לידו, ולעיני ירה בו עוד מספר יריות. נמלטתי כל עוד נפשי בי, כדי שלא אפגע גם אני על ידי החיה בצורת אדם.“

„בפעם השניה בה ראיתי את אנגלס רוצח אדם, היתה זו אשה יהודיה. גרתי בפבררים וביתי היה לפני האחרון בשורת הבתים שליד גבול הגיטו. היה שם שלט, שאמר כי כל העובר את הגדר במקום ההוא חייב מיתה. כאשר היינו שומעים בבית, כי אנגלס מתקרב, מיהרנו להסתתר בעליית הגג. שם שהינו עד שהסתלק.“

„פעם ראינו אותו מן העלייה, כשהוא מתקרב יחד עם יושבראש היוזנראט, מועצת היהודים. ליד הגדר פגשנו באשה צעירה. הנאצי שאל את האשה מדוע היא נמצאת שם. לא שמענו בדיוק את כל מה שנאמר שם. בקרבת מקום היתה חורשה, אנגלס הרביל את האשה לחורשה, שמענו מספר יריות ולאחר שניות מעטות ראינו אותו חוזר— לבדו.“

★ ★ ★

פגישה עם אנגלס

„על כך מסרתי עדות בשבועה ועל סמך עדותי יעדות אשתי שמסרה את הדברים שידעה מהשמועה, נכלא קורט אנגלס. עד אשר הופענו אנו, היה אנגלס בטוח כי אין איש יודע על מעשיו בזמן המלחמה. התביעה הכללית בהמבורג כבר קיימה חקירה מקיפה בקשר אליו לפני שנים אחדות, אך מאחר ולא היו כל עדי ראיה נגדו אי אפשר היה להעמידו לדין. אני סיפרתי את כל מה שראיתי ושמעתי אודותיו. בחזר שבו וערכה החקירה היו מלבדי השופט החוקר, הרוצח אנגלס ועורך-הדין שלו.“

סיפרתי שם, בין היתר, על רצח משפחתי של עורך-הדין גוימן, שהיה ידידי והתגורר זמן מה בדירתו. תיארתי גם כיצד נמלטתי אני עצמי מגורלי, לאחר שכבר הייתי ברכבת המחנה ממנה קפצתי ושברתי את רגלי. וכיצד נאספתי על ידי אכרים שהחזיקוני אצלם שלושה שבועות עד שנמלטתי לגיטו סטרובוביצה כדי לא לסכן את חיי האיכרים שהחביר אני.“

„כל אותו זמן ישב הרוצח בשקט, כאילו אין הדבר גוגע לו כלל. אנגלס הבלונני ויפה-התואר, שגילו כיום 45 בערך, ניסה להגיב בתחילת סיפורי. איני יכול לומר כי האדון משקר, העיר, אלא שהדברים מצלצלים באזני כלקוחים מתוך רומן הרפתקאות. הוא לא דיבר יותר לאחר מכן, כי עורך-הדין שלו אמר לו שאינו צריך להתנצל, ומספיק אם יציין רק שהדברים שסיפרתי הינם שקר. וכך נסתיימה פגישתנו.“

אולם בנאת לא הסתיים חלקו של פקיד מס'ההכנסה מטבעון. הוא חזר ארצה, החל מחפש עדים נוספים בין מכריו, ששהו באותה סביבה בעת המלחמה. החיפוש לא הביא כל תוצאה. מכריו אמנם עברו את מוראות המלחמה, אך לא במחיצת אנגלס. ראוי מנה לעתונות הישראלית, פירסם קריאה לכל מי שהכיר את קצין הגסטפו לפנות ישר לבית-המשפט בהמבורג, למסור את עדותו.

כי דבר אחד לא נתן מנוח לפליקס ראוף: שהרוצח ממחוז זמושץ' יצליח להתחמק, אחרי שהגורל הסגירו בידי שופטיו.“

מסגור-נאצי ראוף

בדיקנות האופיינית כל כך

והשניים כתבו מכתב לקהילה היהודית בהמבורג, הזכירו לה את כל הפרשה. תשובת הקהילה היהודית היתה, כי הדבר נמסר לטיפולו של המשלחת הישראלית בקלן, שאספה אינפורמציה מרובה הקשורה באנגלס ובפעילותו בעת המלחמה. בתשובה היתה כלולה גם כתובת בית-המשפט הגרמני המטפל בענינו של קצין הגסטפו.

ראוף שלח את מכתב הקהילה היהודית לכתובת בית המשפט בהמבורג — ומאותו רגע החלו העניינים דופקים בקצב ובדייקנות האופייניים לעם הגרמני. שלושה ימים בלבד אחרי שנשלח המכתב לבית-המשפט ההמבורגי נתקבלה בשחיף תשובתו של השופט החוקר: הוא הזמין את פליקס ראוף לגרמניה, על חשבון הממשלה. ראוף ענה כי היה עושה ברצון את בקשתו של בית-המשפט, אולם מאחר והוא נכה קשה, אין באפשרותו לנסוע לבדו. תשובת בית-המשפט לא איתרה לבוא: ממשלת גרמניה תשלם גם את הוצאות הנסיעה של אשתו.

ראוף הגיע להמבורג ביום שבת, בו אין בתי-המשפט הגרמנים פתוחים. למרות זאת נתקבל הזוג, והשלטונות הבטיחו לעצור עוד באותו יום את אנגלס, שהיה חפשי וניהל בית-קפה משגשג בהמבורג. הזוג ראוף הוזמן לפגישה נוספת ביום שני, אליה הוזמן גם אנגלס עצמו.

★ ★ ★

יריות כצהרי יום

„על פגישותיו עם קורט אנגלס סיפר השבוע פליקס ראוף, כשהוא יושב בדירתו הצנועה והקטנה המקושטת בציריך-נוי, מעשי ידיו, בקרית טבעון: „ב־1939 הגלו אותנו הגרמנים מן העיר קולו שבסולין“

„אין אנהנו מצפון העולם. איננו יכולים גם להקים משטרה עולמית. המעצמות הגדולות כבר יחסלו את הנאצים במספטי פושעי-המלחמה. לנו יש תפקידים אחרים.“ זו היתה תשובתו של איש סוכנות בעל תפקיד מרכזי ליואל בראנד, אחד האנשים הפעילים ביותר בימי השואה, כאשר פנה אל הסוכנות בהצעה לארגן קומנדו מיוחד, שיפרע את החשבון עם רוצחי היהודים.

זה היה בימי התמוטטותו של הרייך השלישי, בשנת 1945. אז לא היתה מדינה ולא ממשלה ליהודים. אנשים פרטיים לא רצו ולא יכלו לנהל את מלחמת-הנקם בכוחות עצמם. כיום מסתובבים אלפי רוצחים נאצים חפשיים. מפעם לפעם מעמידים אחד מהם לדין, מושביים אותו בבית-סוהר לתקופה קצרה או ארוכה. הגרמנים עצמם מסבירים, כי אין באפשרותם לעשות הרבה. טוענים הם: „איננו יודעים איך דיוק מי היו הרוצחים. מיד כאשר נסתיימה המלחמה ניטלו מאיתנו הזכויות. שלטונות בנות-הברית ניהלו בעצמם את המשפטים של פושעי-המלחמה, והארכיונים שמורים בהשיג טון מבלי שהממשלה הגרמנית תהיה רשאית להציג בהם.“

אם ניתן כיום להעמיד פושעי-המלחמה לדין, הרי הדרך היחידה היא למצוא עדי ראיה שיסכימו לבוא לגרמניה ולהעיד במשפטים. בגרמניה עצמה שורר בדרך כלל אי-רצון כללי לחזור על כל הפרשה, ולא רק מצד הגרמנים. גם היהודים אינם חפצים לתת בידי האנשים, עם עליהם לחיות, עילה לשנאה. היחידים שעדיין אינם מרפים הם קומץ ועיר של שונאי נאצים מושבעים, הפזורים על פני תבל. הקהילות היהודיות מנסות למצוא פה ושם עדים למעשי הזוועה לרוב מבכרות הן שיהיו העדים תושבי ארץ אחרת ולא גרמניה.

★ ★ ★

מודעה בעתון

בפברואר שנה זו הופיעה בעתון הישראלי בשפה הפולנית, קורייר, מודעה מטעם הקהילה היהודית בהמבורג. הקהילה ביקשה ידיעות ועדויות על פעולותיו של איש הגסטפו קורט אנגלס, ממחוז זמושץ'.

בין קוראי המודעה היתה גם מכרתו של פקיד מס'ההכנסה מטבעון, פליקס ראוף (65). היא זכרה כי ראוף בילה חלק משנות המלחמה בסביבה שהוזכרה במודעה, וכמוה גם הוא הכיר את האיש המבוקש על ידי בית-המשפט הגרמני. האשה התקשרה עם ראוף, הראתה לו את העתון. ראוף נודע. אנגלס היה האיש האכזר ביותר שפגש מימיו: לפחות בשני מקרים היה נוכח כאשר הרג איש-הגסטפו יהודים כמו ידיו.

פליקס ראוף, נכה וקשה-הנועה מאז קפץ מרכבת המחנה, שלתוכה תוכנס בפקודתו של אנגלס, פנה מיד למשטרה, לפרקליט המדינה ולמשרד החוץ. הרגשת הנקמה הקרובה הצעירה את האיש הזקן והחלוש. הוא לא חס על הוצאות והתרוצצות, ובלבד שיהיה לו הסיפוק לראות את הרוצח מועמד לדין ובה על ענושו.

ראוף, מלא להט לנקמה, הניח מראש כי הממשלה הגרמנית תחטט הרבה בפרטי העדויות, ואף עשויה לבקש להזים את אמיתותן. הדבר לא הפריע לו: הוא היה מוכן לקרב עם השלטונות המשפטיים הגרמניים. ההפתעה באה לו מכיוון שלא ציפה לה כלל. עד מרתה נוכח לדעת כי דחקא המשרדים אליהם פנה בארץ, כדי להיעזר בהם, עשו הכל כדי להשהות את התהליך, הניחוח את הטיפול בפרשה. הייתה סכנה, כי אם הדבר ימשך זמן רב מדי, עלול בית המשפט הגרמני לצפות לסגור את תיק אנגלס מתוסר הרכחות.

★ ★ ★

הזמנה מגרמניה

לפני שלושה חודשים נסעו ראוף ואשתו ברטה (55) לביקור אצל בתם הנשואה. ראוף שאל בעצת חתנו, מה עליו לעשות כדי שהרוצח לא יוכל להמלט מעונשו.

פנחס לבון, מנכיר ההסתדרות, להבקייע לו דרך אל ליבו של סולל בונה, לבצע בו את הפיצול המרעיש. הודעתם של אנשי הליל דן, כי אינם מקבלים את התפקידים שהוצעו להם בהסתדרות החדשה, היתה רק מלחמת-ניסגה שלא הר-יעצה את לבון מפני הניתוח המכאיב. אך למ שני הצדדים חיכו לשובו של הליל דן, תוך תקנה כי בכוח-המחץ האופייני שלו, יצליח אף למנוע את פיצולו של ילד טיי פוחזי.

ואמנם, לכשירד הליל דן מעל אנייה בי חיפה, היה נדמה כי האיש החזק לא איבד את ליחו. תוך שינוס מותניים הפגנתי זינץ דן למערכה, הצהיר בפני העתונאים שציפו לו בנמל, כי לעולם לא ישלים עם הריסת מפעל חייו.

המנהלים המורחקים של סולל בונה הת-מלאו תקתח חדשות. לפנייהם התייצב מנהיג (המסך בעמוד 6)

ועדת-התחקי-והבטחון, עליה נמנה אף מנחם בגין: ביקורו של בגין בפאריס נכשל באורח חר-משמע. לכשביקש מנהיג תנועת החירות להיפגש עם מנהיגה החדש של צרפת, הב-טיח כי בפיו עניינים סודיים חיוניים למע-צמה היידידותית, הופנה עליידי מזכירי של ראש-הממשלה בעבר והנשיא בהוזה למונ-סייר צור, שגרירה הרשמי של ישראל בצר-פת. את כל האינפורמציה שלנו מישראל אנו שואבים מנציגה הרשמי של המדינה הישראלית, הבהיר המזכיר בכל גינוני ה-טכס.

המשק

סוסים לעגלת הנקמה

כשבועה מהפכה הגדולה של פנחס לבון בסולל בונה, ישב הליל דן, האיש החזק של המפעל הענקי בבית הבראה בשחיץ, כשהוא סובל ממחלת-לב קשה. דבר זה איפשר ל-

סותיו לפאריס היו בעניינים בטחוניים בי-יותר, יכול היה כל ילד, מכתה ד' ומעלה, לקרוא בעתונות פירוט יומיומי על כיבושו הפאריסאיים של פרס. ניתן היה לחשוב כי פרס, כמנחם בגין, מנהיג תנועת החירות, שומר לעצמן את מגילת הזכויות של הקיי-די-אורטי.

רק שגריר רשמי. ה־13 במאי שינה את התמונה. ידידיו של מנחם בגין עלו דרך אלזיר לפאריס, תפסו את עמדות המפתח שהיו עד כה בידי מקורביו הסוציאליסטים והראדיקאליים של פרס. בגין עצמו, הוזמן לפאריס על ידי יודו סוסטל, שרה-החוף ה-מיועד של צרפת, קצר בביקורו חיובים ו-הבטחות לרוב. לגולת-הכתורת של הביקור היתה חסרה אך פגישה עם שליטה החדש של צרפת, הגנרל דה-גול.

השבוע, לאחר שדה-גול נבחר לנשיא רב-סמכויות של הרפובליקה החמישית, היו בי-ידי פרס חדשות משמחות. גילה הוא לחברי

למרחבי השפעה מוגדרים מאו, כך חילקו ביניהן המפלגות בישראל את העולם של המאה העשרים. מפלגות השמאל הקיצוני לקחו לעצמן את הגוש המורחי ואילו מפל-גות הימין ומפא"י התחרו ביניהן על מע-צמות המערב.

תנועת החירות, שמטעמים ברורים לא יכלה לקפון על הסוס הבריטי, בעוד שהסוס האמריקאי נטה גבו למפלגות אחרות, בלשה בשבע עיניים אחר סוס מערבי מתאים. סוס נמצא לה עם התחלת הפליט המדיני בין ישראל לצרפת, ערב המערכה על הסואץ. היא עלתה על גבו תוך תרועת הצוצרות, בהחירה לכל שומע כי צרפת הינה מרחב מחיה בלעדי שלה.

לפחות עינו של אדם אחד בישראל היתה צרה בהצלחה זו. שמעון פרס(נמ), שערב מבצע סואץ, העסיק בקביעות את הקו לוד-אורליפאריס, חשב, לא בלי צדק, כי האר-ץ הצרפתי מגיע דחקא לו. למרות שטי-